
Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder- Cynllun Ymateb Cyngor Gwynedd

“Ni allwn am eiliad anghofio am y rhai pwysicaf yng nghanol hyn, sef y plant a ddylai fod wedi bod yn ddiogel yn eu hysgol. Holl bwrpas pob cam sy’n cael eu cymryd gennym yw gwneud popeth posib i sicrhau na fydd neb yn dioddef yn yr un modd fyth eto a dyna ddylai fod ar frig ein hystyriaethau pob amser.”



Rhagfyr 2024

Fersiwn 2. Tachwedd 2025

Cynnwys

1. Crynodeb o'r cefndir
 2. Datganiad o safbwynt y Cyngor
 3. Adolygiad Ymarfer Plant – Tachwedd 2025
 4. Amcanion y Cynllun Ymateb hwn
 5. Sut ydym yn bwriadu mynd ati i gyflawni ein amcanion?
 6. Ffrydiau gwaith y Cynllun Ymateb i Droseddu
 - Ffrwd Gwaith 1 – Llais y plentyn a chefnogi dioddefwyr
 - Ffrwd Gwaith 2 - Rheoli honiadau a phryderon am oedolion sy'n gweithio gyda phlant
 - Ffrwd Gwaith 3 – Hyfforddiant a Pholisïau
 - Ffrwd Gwaith 4 - Llywodraethiant Ysgolion
 - Ffrwd Gwaith 5 - Grym Rhesymol
 - Ffrwd Gwaith 6 - Cynllunio Argyfwng ac Ymateb i Argyfwng
 - Ffrwd Gwaith 7 – Cefnogi a sefydlogi Ysgol Friars
 7. Perchnogaeth a threfniadau llywodraethu'r Cynllun
 8. Cynllun cyfathrebu
-

1. Crynodeb o'r cefndir

Cafodd Neil Foden, cyn-brifathro Ysgol Friars ym Mangor, ei arestio ar y 6ed o Fedi, 2023, yn ei weithle yn dilyn datgeliad gan un o'r dioddefwyr. Roedd yn wynebu 19 cyhuddiad, gan gynnwys 12 cyhuddiad o weithgaredd rhywiol gyda phlentyn a dau gyhuddiad o weithgaredd rhywiol gyda phlentyn tra roedd mewn sefyllfa o ymddiriedaeth. Roedd yr achos troseddol yn ymwneud â phum merch dros gyfnod o bedair blynedd.

Ym mis Mai 2024, ar ôl gwrandawriad tair wythnos yn Llys y Goron yr Wyddgrug, cafwyd y troseddwr yn euog. Ar 1 Gorffennaf, 2024, cafodd ei ddedfrydu i 17 mlynedd yn y carchar.

Yn dilyn ei euogfarn, sefydlodd Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru Adolygiad Ymarfer Plant (Child Practice Review - CPR) o dan Gadeirydd Annibynnol, Jan Pickles, i sefydlu amgylchiadau yr holl fater, canfod gwersi ac atal achosion tebyg yn y dyfodol.

Rhwng Medi 2023 a'r achos llys, roedd yr ymchwiliadau i'r honiadau yn erbyn y troseddwr yn cymryd lle. Roedd hwn yn ymchwiliad troseddol oedd yn cael ei arwain gan yr Heddlu. Gyda nifer o honiadau hanesyddol, roedd rhai o'r dioddefwyr a goroeswyr bellach yn oedolion a felly'r ymholiadau am droseddau yn cael eu cynnal gan yr Heddlu yn unig. Ar gyfer honiadau lle roedd y dioddefwyr a goroeswyr yn blant ar hyn o bryd, roedd yr ymchwiliadau yma eu cynnal yn unol a [Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2020](#). Roedd hyn yn cynnwys cyfweiliadau a cyd-ymchwiliadau rhwng Gwasanaethau Plant a'r Heddlu.

Yn unol ag ymarfer da mewn ymchwiliadau o'r fath, roedd yn allweddol nad oedd unrhyw weithredu yn ystod yr ymchwiliad troseddol allai danseilio gallu'r Heddlu i ymchwilio i drosedd. Cynhaliwyd yr ymchwiliadau yn ystod y cyfnod yn unol â [Rhan 3](#) a [Rhan 5](#) o [Weithdrefnau Diogelu Cymru 2020](#). Arweiniodd y Cyngor ar y prosesau dan [Rhan 5](#) o'r Gweithdrefnau i reoli a cymedroli gweithgareddau'r ymchwiliad.

Yn dilyn yr euogfarn gan y Llys, yn Mehefin 2024, bu i Fwrdd Diogelu Gogledd Cymru ddatgan yn syth eu bod yn agor Adolygiad Ymarfer Plant. Mae [Bwrdd Diogelu Plant Gogledd Cymru](#) (BDPGC) yn gorff statudol o dan [Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014](#) a'u cyfrifoldeb yw cydgyssylltu, monitro a herio ei asiantaethau partner wrth ddiogelu plant yng Ngogledd Cymru.

Amcanion BDPGC yw:

- **AMDDIFFYN** plant yn ei ardal sydd, neu sydd mewn perygl o gael eu cam-drin, eu hesgeuluso neu brofi mathau eraill o niwed ar hyn o bryd, ac
- **ATAL** plant sydd, neu sydd mewn perygl o gael eu cam-drin, rhag cael eu hesgeuluso neu brofi math arall o niwed.

Mae'r BDPGC yn nodi mai ei swyddogaeth yw gwneud "Diogelu yn fusnes i bawb". Yr asiantaethau partner yw'r chwe awdurdod lleol ar draws y rhanbarth (Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, Cyngor Sir Ddinbych, Cyngor Sir y Fflint a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam), Heddlu Gogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol a Chwmni Ail sefydlu Cymunedol.

Penododd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Gadeirydd i arwain y CPR, Jan Pickles, unigolyn profiadol iawn sydd wedi bod yn arwain adolygiadau proffil uchel o'r natur hwn ac yn arbenigo ar faterion diogelu plant ers blynyddoedd (manyllion pellach yn rhan 5 isod). Bu i Jan Pickles ymweld ag Aelodau'r Cyngor

ar 11eg o Orffennaf 2024 er mwyn amlinellu'r gwaith oedd o'i blaen a'r drefn o gyflawni'r gwaith hwnnw. Heb amheuaeth fe arweinir y CPR gan unigolyn profiadol, arbenigol ac angerddol yn y maes ac rydym fel Cyngor yn falch o hynny.

Rydym wedi elwa yn fawr o gyngor ac arweiniad Jan Pickles dros y misoedd diwethaf. Mae CPR o natur mor ddifrifol a chymhleth â hyn yn ddieithr i ran helaeth swyddogion ac Aelodau Cyngor Gwynedd ac rydym yn troedio tir newydd yn ddyddiol. Mae'r sefyllfa hon yn gwbl ddigynsail ac felly mae cael cyngor arbenigwraig gydnabyddedig wedi bod yn amhrisiadwy.

Y bwriad yn wreiddiol oedd i'r CPR anelu i ddod gasgliadau ymhen oddeutu 6 mis, sef yr amserlen arferol ar gyfer CPR. Fodd bynnag, bu i faint yr Adolygiad gael ei ymestyn gryn dipyn ers hynny a'i gylch gorchwyl yn ehangach a mwy trylwyr. Yn sicr, nid yw'n CPR arferol ac roedd y cylch gorchwyl yn gosod disgwyliad ar yr ymchwilyr i ystyried digwyddiadau yn ôl hyd at 2017 (dwy flynedd cyn yr arestio fyddai'n arferol). Roedd hynny i'w groesawu ac yn naturiol bu'r amserlen ar gyfer cwblhau'r gwaith orfod cael ei hymestyn hefyd. Cyhoeddwyd yr adroddiad terfynol, Cyfiawnder Trwy ein Dewrder, ym mis Tachwedd 2025 ac yn sgil hynny adolygwyd a diweddarwyd y cynllun hwn er mwyn adlewyrchu casgliadau yr adroddiad.

Ystyriwyd ar y pryd mai'r CPR yn y lle cyntaf oedd yn y sefyllfa orau i ystyried yr holl ffeithiau a dod i gasgliadau ystyrion. O'r herwydd, nid oeddem am gynnal adolygiad neu ymchwiliad ein hunain na fyddai'n cael ei weld cystal â CPR, neu yn taflu unrhyw gysgod ar ein hymddiriedaeth ym mhroses statudol ac annibynnol y CPR. O ganlyniad, ni fu i'r Cyngor gynnal adolygiadau ffurfiol neu ein ymchwiliadau ein hunain rhwng Mehefin a Hydref. Wedi dweud hynny, fel yr amlinellir yn y Cynllun Ymateb hwn, ni wnaeth hyn ein hatal rhag cyflawni sawl cam i sicrhau ein bod yn ymateb yn briodol i'r sefyllfa.

Yn dilyn trafodaethau gyda Cadeirydd y CPR yn ystod yr hydref 2024, daethpwyd i'r casgliad ei bod yn briodol erbyn hynny i'r Cyngor symud yn gynt gyda rhai agweddau o'n hymateb yn hytrach nag aros tan gasgliadau y CPR i wneud unrhyw ymchwiliadau ein hunain, am nifer o resymau gan gynnwys:

- y newid yn amserlen y CPR er mwyn ehangu sgôp y gwaith,
- mae'r gwaith sylweddol o gasglu a chyflwyno tystiolaeth y Cyngor i ymchwilyr yr Adolygiad bellach wedi ei orffen,
- gwybodaeth newydd oedd yn dod i'r amlwg wrth i amser fynd rhagddo nad oeddem yn ymwybodol ohono ar y cychwyn,
- y sylw sylweddol gan y cyfryngau torfol, ar y gwefannau cymdeithasol a'r diddordeb cyhoeddus yn yr achos wedi arwain at ganfyddiadau na wyddom os ydynt yn gywir a'i peidio.

Mae'r Ymchwiliadau ac Adolygiadau hynny wedi eu cwblhau, ac mae'r amrywiol gasgliadau ac argymhellion sy'n deillio o'r ymchwiliadau ac adolygiadau hyn wedi eu hychwanegu i'n cynllun a bydd y Bwrdd Ymateb yn monitro cynnydd y gweithredu. Rydym wedi datgan yn glir o'r cychwyn y byddwn yn cofleidio'r holl argymhellion o bob ymchwiliad ac yn eu gweithredu'n llawn ac yn ddi-oed. Yn ogystal, bydd ymchwiliadau pellach yn cael eu cynnal lle bo angen, er mwyn sicrhau bod pob agwedd yn cael ei hystyried yn drylwyr.

Mae'r Cynllun Ymateb hwn yn esbonio beth fyddwn yn ei wneud er mwyn ceisio cyflawni ein amcanion yng nghyswllt hyn oll, ac yn arbennig felly yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad 'Cyfiawnder Trwy ein Dewrder'.

2. Datganiad o safbwynt y Cyngor

Cyn nodi ein amcanion, mae'n bwysig fod y Cyngor yn datgan ei safbwynt yn gwbl glir.

Mae gweithredoedd y troseddwr wedi cael effaith ddofn ac ysgytwol ar y dioddefwyr a goroeswyr, eu teuluoedd, yr ysgol, y gymuned, staff ac Aelodau'r Cyngor a'r sir gyfan.

Hanfod Cynllun Ymateb fel hwn yw ei fod yn ffurfiol ei natur, gan ei fod yn cyfeirio at nifer o faterion trefniadaethol. Ond, ni allwn am eiliad anghofio am y rhai pwysicaf yng nghanol hyn, sef y plant a phobl ifanc a ddylai fod wedi bod yn ddiogel yn eu hysgol. Holl bwrpas y Cynllun Ymateb hwn a phob cam sy'n cael eu cymryd gennym yw gwneud popeth posib i sicrhau na fydd neb yn dioddef yn yr un modd fyth eto, a dyna ddylai fod ar frig ein hystyriaethau pob amser.

Fel corff cyhoeddus cyfrifol mae'r Cyngor yn datgan a chydabod fod y troseddau a gyflawnwyd yn atgas ac yn hunllefus i'r holl ddioddefwyr a goroeswyr. Rydym yn dymuno ymddiheuro i bob dioddefwr ac yn dymuno rhoi gwarant y byddwn yn rhoi o'n gorau i ganfod y ffeithiau i gyd ac yn cofleidio pob gwers sydd angen ei dysgu er mwyn gwella er lles cenedlaethau'r dyfodol.

Byddwn yn blaenoriaethu ein adnoddau i ymateb i gasgliadau pob ymchwiliad sydd eisoes wedi eu cwblhau gennym ni fel Cyngor a'r CPR statudol. Byddwn yn cydweithio gyda Chomisiynydd Plant Cymru ac rydym wedi ei gwahodd i gynnig mewnbwn a chynghor ar ein holl weithredu.

Yn ogystal â'r CPR, mae'r Cyngor hefyd wedi galw ar Lywodraeth Cymru i gynnal Ymchwiliad Cyhoeddus i'r holl amgylchiadau ynghlwm â'r troseddu difrifol hwn. Llywodraeth Cymru sydd â'r grym statudol i sefydlu Ymchwiliadau Cyhoeddus.

Ein dyhead yw troi pob carreg, bod yn gwbl agored a thryloyw. Fel arall, bydd yn amhosib i ni gyflawni ein amcanion yn effeithiol.

3. Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant – Tachwedd 2025

Fel nodwyd yn rhan gyntaf y Cynllun hwn, bu i Fwrdd Diogelu Gogledd Cymru sefydlu Adolygiad Ymarfer Plant (CPR) yn syth wedi dyfarniad y llys a bu i'r Cyngor ddatgan eu cefnogaeth lwyr i'r Adolygiad ac ymrwymo i wneud popeth posib i'r gefnogi yn ogystal a gweithredu'r holl argymhellion yn syth. Mae sefydlu CPR yn gam arferol ym mhob achos lle mae camdriniaeth neu esgeulustod wedi digwydd ac mae plentyn wedi marw neu goddef niwed arwyddocaol.

Roedd Cadeirydd y CPR, Jan Pickles, yn unigolyn profiadol tu hwnt sydd wedi bod yn arwain adolygiadau proffil uchel o'r natur hwn ac yn arbenigo ar faterion diogelu plant ers blynyddoedd maith. Mae yn weithiwr cymdeithasol cofrestredig gyda phrofiad helaeth gyda'r Gwasanaeth Prawf, yr Heddlu a'r NSPCC. Mae hi'n gyn-Swyddog Diogelu Dynodedig yng Nghyngor San Steffan ac yn gyn Gomisiynydd yr Heddlu cynorthwyol yn Ne Cymru. Bu'n aelod o Fwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol Cymru am 6 mlynedd, hyd at Mai 2022.

Ymysg ei gwaith diweddar, roedd Jan Pickles wedi arwain a chymryd rhan mewn sawl ymchwiliad uchel ei broffil, gan gynnwys cadeirio CPR i achos trist Logan Mwangi ym Mhen-y-bont ar Ogwr. Hi yw awdur yr adolygiad i achosion hanesyddol o gam-drin plant yng Ngholeg Winchester a bu iddi gadeirio adolygiad mewn Ysgol flaenllaw yn Llundain a gweithio fel rhan o'r adolygiad i achosion hanesyddol (o'r 1970au) o gam-drin plant yn rhywiol yng nghlwb pêl-droed Chelsea. Mae hefyd newydd gwblhau adolygiad annibynnol o achosion hanesyddol o gamdriniaeth plant ym mynachdy Ynys Bŷr.

Cefnogwyd y Cadeirydd gan ddau ymchwilydd annibynnol, Jane Foster ac Anna Henderson, sy'n brofiadol mewn gwaith o'r natur hwn. Bu i'r ymchwilydd, gasglu tystiolaeth yn dilyn proses strwythuredig gyda'r cam cychwynnol yn canolbwyntio ar gyfarfod y dioddefwyr a goroeswyr a threulio amser yn yr Ysgol, cyfarfod gyda gweithwyr proffesiynol perthnasol ac aelodau o'r cyhoedd sydd â gwybodaeth y teimlant y bydd yn cefnogi'r broses adolygu.

Cyflwynwyd llinellau amser, cronolegau a dadansoddiadau gan 14 asiantaeth, a bu'r Arolygwyr yn yr Ysgol ym mis Gorffennaf 2024 – treuliodd naw diwrnod ar y safle i gwrdd â dros 80 aelod staff a chyfweld 60 arall dros gyfnod yr adolygiad.

Mae'r Panel Adolygu wedi canolbwyntio ar faterion allweddol megis ymddygiad y troseddwr ac ymddygiad proffesiynol. Mae trefniadau llywodraethu a rheoli datgeliadau hefyd wedi ei gynnwys yng nghwmpas yr adolygiad.

Roedd yr asiantaethau canlynol yn rhan o'r Adolygiad

- Cyngor Gwynedd
- Cyngor Ynys Môn
- Cyngor Conwy
- Heddlu Gogledd Cymru
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
- Gwasanaeth Prawf Gogledd Cymru
- Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Gogledd Cymru

Bu i'r holl dystiolaeth sydd ym mherchnogaeth pob asiantaeth ei gasglu ynghyd a'i gyflwyno i'r Ymchwilydd i greu un linell amser fanwl o'r holl ddigwyddiadau perthnasol.

Mewn ymateb i'r sefyllfa a oedd yn datblygu bu i ni ddefnyddio ymgynghorydd allanol i adnabod achosion plant a staff a oedd yn gysylltiedig â Ysgol Friars a llunio cronoleg cychwynnol gyda'r bwriad i adnabod unrhyw fater a oedd angen sylw brys. Cyflwynwyd y wybodaeth yma yn ei gyfanrwydd i'r CPR.

Adolygwyd y Cylch Gorchwyl yn rheolaidd gan y Panel Adolygiad Ymarfer Plant, er mwyn adlewyrchu unrhyw bryderon newydd yr oedd yr adolygiad yn eu canfod. Cyhoeddwyd y cylch gorchwyl terfynol ar wefan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ([Terms-of-reference-extended-child-practice-review-21.05.25.pdf](#)).

Yr oedd Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru yn darparu diweddariadau rheolaidd i Uned Diogelu ac Eiriolaeth Llywodraeth Cymru ynglŷn â chynnydd yr adolygiad, a cyhoeddwyd yr adolygiad yn Nhachwedd 2025.

Bu i'r Cyngor hefyd gyfarfod Cadeirydd y Panel yn rheolaidd i dderbyn diweddariadau am y broses ganddi drwy gydol cyfnod yr adolygiad ac mae rhannu gwybodaeth y ddwy ffordd wedi digwydd yn rheolaidd ac effeithiol.

Cyhoeddi'r Adolygiad Ymarfer Plant – 'Cyfiawnder trwy ein Dewrder'

Ar y 4ydd o Dachwedd 2025, ddwy flynedd ar ôl arestio y troseddwr a ddeunaw mis ar ôl ei ddedfrydu a chychwyn yr Adolygiad, cyhoeddwyd adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant 'Cyfiawnder Trwy ein Dewrder'. Mae'r adroddiad yn feirniadol iawn o sawl sefydliad, yn arbennig y Cyngor hwn ag Ysgol Friars. Mae'r Adolygiad wedi canfod nifer sylweddol o gyfleon a gollwyd ac roedd yn codi nifer o gwestiynau am addasrwydd penderfyniadau ar hyd y blynyddoedd. Mae'r adroddiad yn cynnig nifer o argymhellion, ar lefel lleol a rhanbarthol, ond hefyd ar lefel genedlaethol. Mae'r adroddiad yn arbennig o feirniadol nad yw argymhellion o adolygiad Clywch (2004) wedi cael eu gweithredu'n genedlaethol a bod nifer fawr o'r argymhellion hynny'n gorfod cael eu hailadrodd yn adroddiad y CPR hwn.

Rhannwyd ddatganiad ar ran y Cyngor yn gyhoeddus ar brynhawn y cyhoeddi:

"Mae'r cyfrifoldeb am nifer o'r methiannau sy'n cael eu rhestru yn yr adroddiad hwn yn gorwedd gyda Chyngor Gwynedd, ac rydym yn ymddiheuro'n gwbl ddiwyll am hynny.

Er mor boenus ydi'r adroddiad i'w ddarllen, rydan ni'n ei groesawu, yn derbyn yr holl gasgliadau ac argymhellion ac yn rhoi addewid y byddwn yn parhau i roi ein holl egni i ymateb fel y byddai pobl Gwynedd yn ei ddisgwyl ohonom.

Ddwy flynedd a rôl yr arestio, mae hefyd yn rhyddhad i allu trafod y mater hwn yn agored. Heddiw, wrth i ni weld holl ddarnau'r hanes torcalonnus hwn ynghyd am y tro cyntaf, mae'n rhaid i ni gofio'n bennaf am y rhai a ddioddefodd, ac a oroesodd. Plant a ddylai fod wedi bod yn ddiogel yn eu hysgol ond a gafodd eu bradychu. Rydym unwaith eto yn talu teyrnged, ac yn datgan ein hedmygedd, o'ch dewrder chi am sefyll yn erbyn bwli a phedoffeil.

Rydym yn ymddiheuro eto o waelod calon i bob un ohonoch chi. Ddylech chi ddim fod wedi gorfod dioddef wrth law dyn yr oedd gennych hawl i ymddiried ynddo. Mae eich cryfder chi yn ein gyrru i ni i sicrhau gwelliant.

Mae'r adroddiad yn adnabod bod cyfleon wedi eu colli ar lawer gormod o achlysuron, a bod ein hymateb ni – fel un o'r sefydliadau ddylai fod wedi gweithredu i rhwystro troseddwr – wedi methu. Roedd ganddo ni yma, Bennaeth ysgol a ddylai fod wedi rhoi lles a diogelwch plant ar frig ei flaenoriaethau, ond fe droseddodd yn ddifrifol yn eu herbyn.

Dyma ddyn oedd wedi portreadu ei hun fel addysgwr cyfrifol ar lefel lleol a chenedlaethol, o fewn yr undebau a'r cyfryngau. Ond fe dwyllodd nifer o staff ei ysgol, y Cyngor a sefydliadau eraill, disgyblion a rhieni oedd wedi ymddiried ynddo.

Mae'r adolygiad hwn yn rhoi'r ddealltwriaeth gliriaf bosibl i ni o'r hyn a aeth o'i le, a sut mae'n rhaid i ni ei gywiro. Mae cyhoeddi'r adroddiad yn arf holl bwysig wrth fynd ati i wella.

Mae'r Athro Sally Holland, cyn-Gomisiynydd Plant Cymru yn cadeirio Bwrdd Ymateb y Cyngor ac mae wedi adrodd ein bod ni eisoes wedi gwneud cynnydd wrth weithredu nifer o welliannau. Ond mae gwaith mawr eto o'n blaen, a bydd yr Athro Holland a phob sefydliad arall sydd ar ein Bwrdd, yn parhau i'n herio ni'n dryloyw.

Mae'n rhy hwyr i ddadwneud y boen sydd wedi ei achosi, ond mae cyfrifoldeb ar nifer ohonom i weithredu i wella'n lleol. Ond mae angen gweithredu ar lefel cenedlaethol hefyd.

Mae cynifer o argymhellion o sawl ymchwiliad mawr drwy'r wlad wedi eu gwneud dros y blynyddoedd, ond dydyn nhw ddim wedi arwain at newid.

Gobeithio bydd pawb yn gweld casgliadau'r adroddiad hwn fel yr eiliad i drawsnewid gweithdrefnau diogelu plant drwy Gymru, ac i geisio sicrhau fod pob plentyn yn ddiogel – lle bynnag maen nhw'n byw, a pha bynnag ysgol mae nhw'n fynychu.

Mae ein diolch i Jan Pickles a'i thîm, am eu gwaith di-flino dros gyfnod o ddeuddeg mis. Maen nhw wedi llwyddo i fynd ymhell y tu hwnt i'r hyn a welir mewn adolygiadau arferol.

*Wrth gloi, dwi ddim am ymddiheuro am fynd yn ôl at y bobl bwysicaf – y plant a ddylai fod wedi bod yn ddiogel yn eu hysgol. Holl bwrpas yr adroddiad hwn yw sicrhau bod unigolion a sefydliadau cyhoeddus yn gwneud popeth posib i geisio sicrhau na fydd **unrhywun** yn dioddef yn yr un modd fyth eto.*

*Mewn sefyllfaoedd lle mae sefydliad dan y chwyddwydr, mae tuedd weithiau i fod yn amddiffynnol. Dwi'n addo heddiw **na fydd** Cyngor Gwynedd yn gwneud hynny. Fyddwn ni ddim yn cuddio o'n cyfrifoldeb i wneud popeth sydd ei angen i ddiogelu plant heddiw ac i'r dyfodol."*

Yn dilyn cyhoeddi Cyfiawnder Trwy ein Dewrder, adolygwyd y cynllun hwn i sicrhau ein bod yn ymateb yn briodol i'r argymhellion a nodwyd. Roedd y bwriad i adolygu'r Cynllun yn dilyn cyhoeddi'r CPR wedi ei ddatgan yn glir o'r chychwyn.

4. Amcanion y Cynllun Ymateb hwn

Mae saith prif amcan wedi eu hadnabod ar gyfer y Cynllun hwn. Ychwanegwyd yr amcan olaf gan y Bwrdd Ymateb yn ei gyfarfod cyntaf.

Rydym yn ymrwymo y byddwn yn:

1. **Cydnabod** yn agored a chyhoeddus na ddylai y fath droseddau fyth fod wedi digwydd ac na ddylai yr un plentyn oddef y fath brofiadau.
2. **Ymddiheuro** yn ddidwyll i'r dioddefwyr a goroeswyr a'u teuluoedd am yr hyn y maent wedi gorfod ei ddioddef.
3. **Cefnogi** y dioddefwyr a goroeswyr, yr ysgol a'r gymuned ehangach i geisio adfer eu sefyllfa.
4. **Sefydlu** holl ffeithiau yr achos, yr hanes o amgylch y sefyllfa a'r cyd-destun ehangach.
5. **Dysgu** yr holl wersi a gaiff eu hadnabod fel rhan o gasgliadau ac argymhellion pob ymchwiliad.
6. **Gwella** drwy ymateb yn gyflawn a chyflym i bob casgliad ac argymhelliad gyda'r nod o roi hyder i'r cyhoedd ein bod yn gwneud popeth posib i sicrhau na fydd neb yn dioddef yn yr un modd fyth eto.
7. **Atebol** drwy fod yn agored ac yn dryloyw am ein cynnydd gwelliant ac ymrwymo i fesur effaith y newidiadau rydym yn eu rhoi ar waith.

Wrth fynd ati i gyflawni'r uchod mae'n hanfodol ein bod yn ymagweddu'n agored a thryloyw bob amser. Yn hynny o beth mae'r Cynllun Cyfathrebu yn rhan 8 o'r Cynllun Ymateb hwn yn hanfodol bwysig er mwyn sicrhau ein bod yn rhannu gwybodaeth yn eglur, yn gyson ac yn amserol gyda'r holl rhanddeiliaid perthnasol.

5. Sut ydym yn bwriadu mynd ati i gyflawni ein amcanion?

Er mwyn cyflawni ein hamcanion yn llawn, buom yn canolbwyntio ar bedair prif ffrwd waith fel y dangosir isod. Dim ond drwy weithredu yn drwyadl, cyflawn ac amserol i gyflawni holl amcanion y Cynllun Ymateb hwn y gallwn fod yn dawl ein meddyliau ein bod wedi gwneud popeth posib i sicrhau adferiad.

Ffrwd waith A	Cefnogi'r dioddefwyr a goroeswyr	Gwneud popeth o fewn ein gallu i gefnogi'r dioddefwyr a goroeswyr. Sefydlu perthynas â ofalgar gyda'r dioddefwyr a goroeswyr.
Ffrwd waith B	Sicrhau fod gennym y trefniadau diogelu gorau posib heddiw fel bod gan y cyhoedd ymddiriedaeth a hyder ynddynt.	Sicrhau fod ein trefniadau diogelu yn gadarn ac o'r safon gorau posib
Ffrwd waith C	Ymchwilio i'r hyn sydd wedi digwydd, dysgu a gwella	Gwneud popeth posib i sicrhau ein bod yn llawn ddeall popeth sydd wedi digwydd ac wedi adnabod unrhyw wendidau. Cofleidio a gweithredu argymhellion er mwyn dysgu a gwella.
Ffrwd waith Ch	Cefnogi a sefydlogi Ysgol Friars	Sicrhau fod y safonau addysg presennol yn parhau i gael eu cynnal, fod staff yn hyderus a bod arweinyddiaeth Chorff Llywodraethu yr ysgol yn sefydlog ac effeithiol.

Mae llawer o'r tasgau cychwynnol wedi eu cwblhau ers cyhoeddi'r cynllun gwreiddiol yn Rhagfyr 2024. Felly, yn dilyn cyhoeddi Cyfiawnder Trwy ein Dewrder, adolygwyd y ffrydiau gwaith hyn i sicrhau fod argymhellion yr adroddiad yn ran o'r Cynllun Ymateb. Rydym wedi ail becynnu y ffrydiau gwaith hyn i gyd-fynd â themâu yr adroddiad, fel a ganlyn:

	Thema	Disgrifiad
Ffrwd Gwaith 1	Llais y Plentyn a Chefnogi Dioddefwyr	Gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau fod llais y plentyn yn ganolog mewn materion yn ymwneud â phlant, a hynny wedi gwreiddio drwy'n holl weithgareddau. Gwneud popeth o fewn ein gallu i gefnogi'r dioddefwyr a goroeswyr a sefydlu perthynas ofalgar gyda hwy.

Ffrwd Gwaith 2	Rheoli honiadau a phryderon am oedolion sy'n gweithio gyda phlant	Sicrhau fod ein trefniadau diogelu yn gadarn ac o'r safon gorau posib
Ffrwd Gwaith 3	Hyfforddiant a Pholisïau	Sicrhau fod pecynnau hyfforddiant yn briodol a bod staff wedi derbyn hyfforddiant addas i'w swyddogaeth. Gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau fod ysgolion y sir yn mabwysiadu a gweithredu polisïau
Ffrwd Gwaith 4	Llywodraethiant Ysgolion	Rhoi'r gefnogaeth gorau posib i Lywodraethwyr ein hysgolion i'w harfogi i arddel eu rolau.
Ffrwd Gwaith 5	Grym Rhesymol	Gwneud popeth posib i sicrhau fod holl ysgolion wedi yn gweithredu arferion defnydd o grym rhesymol yn briodol
Ffrwd Gwaith 6	Cynllunio Argyfwng ac Ymateb i Argyfwng Diogelu	Sicrhau fod trefniadau cynllunio ac ymateb i argyfwng priodol a bod holl staff yn gwybod sut i ymateb mewn sefyllfa o argyfwng diogelu
Ffrwd Gwaith 7	Cefnogi a Sefydlogi Ysgol Friars	Sicrhau fod y safonau addysg presennol yn parhau i gael eu cynnal, fod staff yn hyderus a bod arweinyddiaeth Chorff Llywodraethu yr ysgol yn sefydlog ac effeithiol.

Nes ymlaen yn y Cynllun hwn byddwn yn esbonio'r drefn llywodraethiant ar gyfer monitro ein cynnydd a sicrhau ein bod yn gweithredu'n amserol. Rhaid cydnabod yn glir ac agored fod gennym daith hir a heriol o'n blaen i gyrraedd y sefyllfa lle byddwn yn fodlon ein bod wedi gweithredu yn gyflawn a phriodol.

6. Ffrydiau gwaith y Cynllun

Ffrwd waith 1 – Llais y Plentyn a Chefnogi'r dioddefwyr a goroeswyr

Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yn hyn?

1.1 - Cefnogaeth uniongyrchol

Yn dilyn y datgeliad cyntaf ar y 6ed o Fedi 2023, rhoddwyd cymorth i ddioddefwyr a goroeswyr y troseddwr er mwyn cyfarch eu hanghenion uniongyrchol a rhoi gobaith iddynt ar gyfer y camau nesa. Darparwyd mynediad cyflym at swyddogion cymorth a chwnselwyr arbenigol, gyda Swyddogion Cyswllt Dioddefwyr a goroeswyr (Victim Liaison Officers) yr Heddlu yn arwain o'r diwrnod cyntaf.

Bu i swyddogion cyswllt dioddefwyr a goroeswyr yr Heddlu eistedd ar yr Adolygiad Ymarfer Plant, (CPR) gan sicrhau bod lleisiau'r dioddefwyr a goroeswyr yn rhan greiddiol o unrhyw drafodaeth.

Mae'r gefnogaeth yn barhaus gyda'r gwaith hwn yn cael ei fonitro'n gyson gan grŵp partneriaeth rhanbarthol sy'n rhedeg Cynllun Cyswllt â Dioddefwyr Cymru lle mae'r Cyngor yn chwarae rhan allweddol. Mae'r drefn yn un genedlaethol gydnabyddedig. Mae eraill a effeithir gan hyn oll wedi cael cynnig cefnogaeth yn ogystal.

Yn naturiol, mae'r gefnogaeth yma'n digwydd yn dawel yn y cefndir ac wedi ei deilwra yn benodol ar gyfer anghenion cefnogaeth y dioddefwyr a goroeswyr unigol.

1.2 – Cefnogaeth ehangach yn yr ysgol

Ehangwyd gwasanaethau cwnsela yn yr ysgol trwy gydweithio â sefydliadau fel Canolfan Gymorth Trais a Cham-drin Rhywiol(RASASC) Gogledd Cymru, gan sicrhau cefnogaeth arbenigol i ddioddefwyr a goroeswyr a disgyblion eraill a allai fod wedi'u heffeithio. Cynhelir adolygiadau rheolaidd i sicrhau bod y cymorth yn parhau'n addas ac yn effeithiol. Yn ffodus, bu i Ysgol Friars gydweithio â chwmni lleol i greu canolfan llesiant ar y safle yn 2023, ynghyd â staff cymwys, sydd wedi bod o fendith fel gofod pwrpasol ar gyfer adferiad a chefnogaeth emosiynol.

Byddwn yn parhau i adolygu'r cymorth yn rheolaidd ac mae'r gefnogaeth ar gael i ddioddefwyr a goroeswyr, disgyblion a staff. Yn ogystal, rydym yn sicrhau bod mwy o gefnogaeth ar gael ar adegau allweddol – er enghraifft, pan fo sylw cyhoeddus neu stori yn torri yn y wasg sy'n cael effaith ar unigolion, gan gynnwys dioddefwyr a chymuned yr ysgol. Ein blaenoriaeth yw gwneud yn siŵr fod y gefnogaeth briodol ar gael i bawb sydd ei angen, heb oedi.

1.3 – Cydnabod ac Ymddiheuro

Rydym eisoes wedi cydnabod ac ymddiheuro'n gyhoeddus am yr hyn mae'r plant a phobl ifanc wedi ei ddioddef ac mae rhan 2 o'r Cynllun hwn yn ail-ddatgan hynny'n ffurfiol.

Fodd bynnag, datganiad cyhoeddus yn unig ydi hynny, a chyfrifoldeb a dymuniad y Cyngor oedd cynnig ymddiheuriad personol i bob un o'r dioddefwyr a goroeswyr. Gyda chymorth y Cynllun Cyswllt Dioddefwyr a chadeirydd y CPR, bu i ni sefydlu sut i gynnig yr ymddiheuriad personol hwnnw.

Mae angen cadw mewn cof fod pob un o'r dioddefwyr a goroeswyr wedi dioddef a'n dymuniad wrth gydnabod ac ymddiheuro oedd cynnig peth cymorth tuag at eu sefyllfa. Roedd yn hanfodol fod y gwaith yma yn cael ei arwain gan y dioddefwyr a goroeswyr. Bu i ni dderbyn cyngor ac arweiniad eraill sy'n fwy profiadol yn y maes hwn wrth fynd ati i wneud hyn gan fod yn llwyr wyladwrus nad oeddem yn gwneud unrhyw beth na fyddai'n cael ei groesawu gan y genethod a merched ifanc.

Mae ymddiheuriadau personol gan Arweinydd a Phrif Weithredwr y Cyngor wedi eu gwneud yn y modd yr oedd pob dioddefwr a goroeswr am ei dderbyn.

1.4 – Cynllun Cefnogaeth personol

Ers mabwysiadu'r Cynllun ym mis Ionawr, rydym wedi gwneud cynnydd wrth weithredu dull personol o gefnogi dioddefwyr a goroeswyr. Mae trafodaethau unigol bellach wedi'u cynnal gyda'r mwyafrif ohonynt i sefydlu eu anghenion penodol, gan gynnwys cefnogaeth emosiynol, mynediad at wasanaethau therapiwtig a chymorth ymarferol. Nid oedd pob un o'r dioddefwr yn dymuno derbyn y cynnig. Rydym wedi sefydlu proses ffurfiol i adolygu'r gefnogaeth yn rheolaidd, gan sicrhau hyblygrwydd i ymateb i anghenion sy'n newid dros amser. Yn ogystal, mae adnoddau ychwanegol wedi'u dyrannu i ddarparu cymorth arbenigol i blant a phobl ifanc sydd wedi profi trawma, gan weithio'n agos gyda'r Comisiynydd Plant a phartneriaid allanol i sicrhau bod y ddarpariaeth yn gynhwysfawr ac yn sensitif i'w profiadau. Byddwn yn parhau i flaenoriaethu lles y dioddefwyr drwy ddarparu pob cefnogaeth briodol i'w helpu i wynebu'r camau nesaf yn eu bywydau, gan adlewyrchu'r gwersi a ddysgwyd o'r adolygiad ac ymrwymo i wella'n barhaus.

Beth arall sydd angen ei gyflawni er mwyn cwrdd â'n hamcanion?

1.5 - Llais y plentyn

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod llais y plentyn yn ganolog i'n hymateb ac i'n gweithgareddau dydd i ddydd. Yn dilyn argymhellion Cyfiawnder Trwy ein Dewrder, rydym wedi ymrwymo i fabwysiadu polisi clir sy'n sicrhau bod pob plentyn sy'n destun cyfeiriad rhan 5 yn cael cyfle i fynegi ei farn drwy sgwrs uniongyrchol â gweithiwr cymdeithasol. Mae'r gwaith hwn eisoes ar y gweill, gan gynnwys datblygu dulliau ymarferol i gryfhau cyfranogiad plant mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Byddwn hefyd yn parhau i adolygu ac ehangu ein hyfforddiant i staff er mwyn sicrhau bod egwyddorion llais y plentyn wedi'u gwreiddio ar draws pob gwasanaeth, gan adlewyrchu'r gwersi a ddysgwyd o'r adolygiad ac ymateb i'r disgwyliadau cenedlaethol

1.6 – Gwaith ehangach i sicrhau fod hawliau plant yn ganolog ac wedi gwreiddio yng ngweithgareddau'r Cyngor

Rydym wedi ail-fframio ein ffrydiau gwaith i adlewyrchu argymhellion Cyfiawnder Trwy ein Dewrder, gan roi blaenoriaeth i sicrhau fod hawliau plant, gan gynnwys llais y plentyn, yn ganolog i bob agwedd ar ein gweithgareddau. Mae hyn yn cynnwys datblygu un polisi corfforaethol "Llais y Plentyn" ar draws yr holl wasanaethau, gweithio gyda'r Comisiynydd Plant Cymru i fabwysiadu arferion gorau, a sefydlu grŵp tasg gyda'r Adran Addysg i adolygu ac uno trefniadau presennol. Yn ogystal, rydym yn cryfhau'r fforwm ieuenctid sirol i sicrhau cynrychiolaeth o grwpiau penodol megis pobl ifanc mewn gofal, plant Derwen, a gofawyr ifanc. Bydd y gwaith hwn yn sicrhau bod barn a phrofiadau plant yn dylanwadu'n

uniongyrchol ar bolisi, strategaeth a phenderfyniadau, gan wreiddio egwyddorion hawliau'r plentyn yn ein diwylliant sefydliadol.

Yn ogystal, rydym yn gweithio tuag at sicrhau statws "Sir Plentyn Gyfeillgar", gan gydweithio â phartneriaid cenedlaethol i greu amgylchedd lle mae hawliau a llais plant yn cael eu parchu a'u hyrwyddo ym mhob maes.

1.7 – Adnabod a gweithredu ar ymddygiadau 'grooming'

Ers mabwysiadu'r Cynllun gwreiddiol ym mis Ionawr, rydym wedi cryfhau ein hymateb i'r risgiau sy'n gysylltiedig â "grooming" drwy weithredu nifer o gamau pendant. Mae pecynnau hyfforddiant diwygiedig wedi'u rhannu gyda'r ysgolion, gan gynnwys canllawiau penodol ar ymddygiadau "grooming" a sut i'w hadnabod yn gynnar. Rydym wedi cysoni hyfforddiant diogelu ar draws lefelau addysg gwahanol er mwyn sicrhau dull cyson a chydlynol. Yn ogystal, mae rôl Hyrwyddwr Diogelu wedi'i sefydlu i gefnogi staff rheng-flaen a chynyddu ymwybyddiaeth o'r materion hyn.

Mae gwaith pellach ar y gweill i adolygu cynnwys y pecynnau hyfforddiant yn dilyn cyhoeddi Cyfiawnder Trwy ein Dewrder, gan gynnwys ychwanegu modiwlau ar gamdriniaeth rhywiol a dulliau adnabod ymddygiadau risg. Mae gwaith pellach i'w wneud a byddwn yn parhau i weithio gyda phartneriaid cenedlaethol i sicrhau bod ein dulliau yn adlewyrchu'r safonau gorau ac yn rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch plant.

1.8 – Adrodd ar bryderon i unigolyn neu wasanaeth tu allan i'r ysgol

Gofynnir i holl ysgolion Gwynedd arddangos manylion unigolion dynodedig diogelu yr ysgol gan gynnwys aelod allanol o'r corff llywodraethu. Nid oedd hyn yn bodoli yn yr ysgol dan sylw ar adeg arestio y troseddwr ond mae hynny bellach wedi newid. Mae hyn yn un o'r materion mae'r Swyddogion Ansawdd Diogelu yn eu gwirio pan yn cynnal ymweliadau ansawdd ac felly'n cael ei fonitro yn gyson.

Ers cyhoeddi Cyfiawnder Trwy ein Dewrder, rydym wedi dechrau ymgynghori â disgyblion ar draws ysgolion Gwynedd i ganfod y dulliau mwyaf effeithiol o'u galluogi i gysylltu â pherson neu wasanaeth y tu allan i'r ysgol i rannu pryderon. Mae'r adborth hyd yma yn pwysleisio'r angen am opsiynau hygyrch, cyfrinachol ac amlwg. O ganlyniad, rydym wedi cytuno ar egwyddorion allweddol i arddangos manylion cyswllt gwasanaethau diogelu a llinellau cymorth yn amlwg ym mhob ysgol, gan gynnwys ar wefannau a mannau cyhoeddus; i ddarparu hyfforddiant i staff er mwyn egluro'r llwybrau cyfeirio; a datblygu dull digidol diogel i alluogi disgyblion i godi pryderon yn uniongyrchol. Bydd y gwaith ymgynghori yn parhau i sicrhau bod y trefniadau hyn yn adlewyrchu anghenion disgyblion ac yn rhoi blaenoriaeth i'w llais.

1.9 – Cyngor Trawma Wybodus

Mae Cyngor Gwynedd wedi ymrwymo i ddod yn Gyngor Trawma Wybodus er mwyn sicrhau bod ein gwasanaethau'n ymateb yn sensitif i effaith trawma ar unigolion. Mae hyn yn golygu adeiladu diwylliant sy'n cydnabod ac yn ymateb i arwyddion trawma, gan osgoi ail-drawma a hyrwyddo lles. Rydym eisoes wedi dechrau ar y daith hon drwy ddarparu hyfforddiant "Trawma Ymwybodol" i dros 1,000 o staff ysgolion, ac mae bron i hanner ysgolion Gwynedd wedi hyfforddi aelodau staff i lefel diploma mewn ysgolion a chymunedau sy'n wybodus am drawma ac iechyd meddwl. Yn ogystal, rydym yn datblygu asesiad gwaelodlin ar draws adrannau'r Cyngor i nodi bylchau a blaenoriaethau, gan weithio gyda'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i sicrhau dull cydlynol. Bydd y gwaith hwn yn gosod sylfaen ar gyfer polisïau a gweithdrefnau sy'n rhoi blaenoriaeth i gefnogaeth sensitif, gan

adlewyrchu'r risgiau uwch ymysg plant mewn gofal a sicrhau bod ein gweithlu yn meddu ar y sgiliau a'r wybodaeth i ymateb yn briodol.

Ffrwd waith 2 - Rheoli honiadau a phryderon am oedolion sy'n gweithio gyda phlant

Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yn hyn?

2.1 – Trefniadau Diogelu Corfforaethol

Adolygwyd y Polisi Diogelu yn ystod ail hanner 2023, cafodd ei fabwysiadu gan y Cabinet yn Chwefror 2024 a chyflwynwyd y fersiwn newydd i'r Cyngor Llawn ym mis Mawrth 2024. [Polisi Diogelu](#)

Canolbwytia gweithdrefnau Diogelu Corfforaethol Cyngor Gwynedd ar sicrhau diogelwch a lles plant ac oedolion sydd mewn perygl o gael eu cam-drin neu eu hesgeuluso. Mae cyfrifoldeb ar holl weithwyr, aelodau etholedig, a phartneriaid y Cyngor i greu amgylchedd lle mae diogelu'n cael ei flaenoriaethu a lle mae cam-drin yn llai tebygol o ddigwydd.

Mae holl adrannau'r Cyngor yn cael y dasg o weithredu mesurau diogelu fel rhan o'u gweithrediadau dydd i ddydd, tra mae gan y Gwasanaethau Cymdeithasol rôl arweiniol a phenodol wrth fynd i'r afael ag achosion lle mae unigolion mewn perygl eisoes. Ar lefel gorfforaethol, mae'r Cyngor yn sicrhau bod staff ac Aelodau wedi'u hyfforddi'n drylwyr, yn darparu llwybrau clir ar gyfer adrodd am bryderon, ac yn defnyddio'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) i sicrhau arferion recriwtio mwy diogel.

Cydlynir ymdrechion diogelu corfforaethol trwy'r Panel Strategol Diogelu a'r Grŵp Diogelu Gweithredol, sy'n goruchwyllo ac yn monitro perfformiad, polisiau, a chydymffurfiaeth adrannol. Cyfrifoldeb y Panel yw adolygu a diweddarau'r Polisi Diogelu yn rheolaidd er mwyn sicrhau ei fod yn parhau'n effeithiol ac yn ymatebol i unrhyw newidiadau deddfwriaethol neu weithdrefnol, gan atgyfnerthu ymrwymiad y Cyngor i ddiogelu'r rhai sy'n agored i niwed yn y gymuned.

2.2 – Trefniadau Diogelu Ysgolion

Ers arestio y troseddwr, mae Polisi Diogelu Ysgolion a phhecyn hyfforddiant ar gyfer ysgolion wedi eu diweddarau.

Ers Ebrill 2023 mae Swyddog Arweiniol Diogelu yr Adan Addysg wedi cynnal ymweliadau Monitro Trefniadau Diogelu ym mhob ysgol yng Ngwynedd.

Mae'r ymweliadau yma yn cynnwys:

- Gwirio polisiau Diogelu
- Gwirio dyddiadau a lefelau hyfforddiant
- Gwirio trefniadau ymarferol Diogelu
- Holi'r Person Dynodedig Diogelu, aelodau o staff a disgyblion am lefel hyder a gwybodaeth yn ymwneud â diogelu
- Gwirio cynnwys Awdit Blynyddol Trefniadau Diogelu'r ysgol
- Cynnig cefnogaeth / arweiniad cyffredinol.

Mae gan pob ysgol yng Ngwynedd Person Diogelu Dynodedig (Designated Safeguarding Person neu DSP), sy'n chwarae rhan ganolog mewn sicrhau diogelu ac amddiffyn plant effeithiol. Uwch aelod o staff yw'r person dynodedig a ganddo ef / hi mae'r awdurdod ac arbenigedd mewn materion diogelu a'r cyfrifoldeb dros gydlyn polisiau a gweithdrefnau amddiffyn plant yr ysgol.

Gweithreda'r unigolyn yma fel y prif bwynt cyswllt ar gyfer yr holl bryderon diogelu, gan ddarparu cyngor, arweiniad a chefnogaeth i staff. Tasg y person dynodedig yw cadw cofnodion diogel o bryderon diogelu, sicrhau cyfeiriadau amserol i awdurdodau priodol a hyfforddi staff yr ysgol gan sicrhau bod pawb yn deall eu cyfrifoldebau diogelu. Mae eu rôl yn ganolog i feithrin amgylchedd diogel a chefnogol i bob disgybl.

Mae'r person dynodedig yn gweithio'n agos gyda Swyddog Arweiniol Diogelu yr Adan Addysg, sy'n darparu cyngor arbenigol, cefnogaeth, a throsolwg i sicrhau gweithrediad effeithiol polisïau diogelu ac amddiffyn plant ar draws holl ysgolion y sir.

Mae pob ysgol yn derbyn polisi enghreifftiol gan yr Awdurdod Addysg ac anogir pob ysgol i wneud man addasiadau (e.e. addasu enw'r ysgol, a pherson dynodedig diogelu i'w berthnasu i'r ysgol) a mabwysiadu y polisi hwn, sydd wedi ei lunio yn unol â gofynion chanllawiau a safonau chydabyddedig. Cyfrifoldeb y llywodraethwyr yw sicrhau bod polisïau diogelu effeithiol wedi eu mabwysiadu ac yn cael eu hadolygu o leiaf unwaith y flwyddyn a rhoddir cefnogaeth barhaus iddynt gyflawni hynny. Rhaid i lywodraethwyr weithio gydag arweinwyr yr ysgol i greu amgylchedd diogel, monitro cydymffurfiaeth â chyfreithiau diogelu, a mynd i'r afael ag unrhyw wendidau neu ddiffygion mewn arferion diogelu yn brydlon.

Roedd yr Awdurdod Addysg eisoes yn cynnal arolygiad Diogelu ym mhob ysgol pob dwy flynedd, sydd tu hwnt i ofynion cyfredol, ond erbyn hyn rydym wedi cynyddu capasiti yn y maes ac yn cynnal arolygiad yn ein hysgolion ar gylch blwyddyn. Er nad oes unrhyw ofynion ffurfiol i ni fod yn cynnal rhaglen o'r fath, credwn ei bod yn hynod bwysig ac fe ymhelaethir ar yn 2.6 isod.

2.3 – Archwiliad Estyn o Adran Addysg y Cyngor

Bu i Estyn gynnal arolwg o Adran Addysg Gwynedd ym mis Mehefin 2023 ac yn ran o unrhyw arolygiad awdurdod addysg, mae'r arolygwyr yn dilyn y broses ganlynol:

“Ym mhob arolygiad, rhaid i arolygwyr adrodd ar b'un a yw trefniadau diogelu'r awdurdod lleol neu ddarparwr arall gwasanaethau addysg yn bodloni'r gofynion ac nad ydynt yn peri pryder neu'n peidio â bodloni'r gofynion ac yn peri pryder difrifol.

“Bydd arolygwyr yn ystyried i ba raddau y ceir diwylliant o ddiogelu ar draws gwasanaethau addysg sy'n cefnogi lles yr holl ddysgwyr. Hefyd, bydd arolygwyr yn ystyried pa mor dda y mae'r awdurdod lleol neu ddarparwr arall gwasanaethau addysg yn hyrwyddo diwylliant o ddiogelu mewn ysgolion, UC Dau a darparwyr eraill sy'n cefnogi lles pob dysgwr.

“Bydd arolygwyr yn asesu cadernid gweithdrefnau ar gyfer gwirio addasrwydd staff a phobl eraill sydd mewn cysylltiad â phlant, gan gynnwys cynnal a chadw cofnod o'r holl staff sy'n gweithio gyda phlant a chanlyniadau gwiriadau recriwtio diogel. Bydd arolygwyr yn adolygu'r gweithdrefnau ar gyfer hyfforddi staff ac yn gwirio bod yr holl staff yn gwybod sut i ymateb i faterion amddiffyn plant.

“Mewn arolygiadau o awdurdodau lleol, bydd arolygwyr yn gwerthuso pa mor dda y mae'r awdurdod yn cyflawni ei gyfrifoldebau statudol o ran diogelu. Yn benodol, byddant yn gwerthuso p'un a oes gan yr awdurdod drefniadau diogelu effeithiol ar waith, gan gynnwys:

- *cynllunio strategol ar gyfer, a goruchwyllo, diogelu mewn addysg, gan gynnwys adrodd yn rheolaidd i aelodau*

- *cymorth ac arweiniad priodol ar gyfer yr holl ddarparwyr gwasanaethau addysg yn ei ardal, gan gynnwys y blynyddoedd cynnar, chwarae a gwasanaethau cymorth ieuenctid*
- *mynd ar drywydd pryderon a nodwyd yn ystod arolygiadau o ddarparwyr y mae'n gyfrifol amdanynt*
- *arfer ddiogelu briodol yn ei wasanaethau addysg uniongyrchol, fel addysg heblaw yn yr ysgol, UCDAu a'r gwasanaeth ieuenctid*
- *bod trefniadau priodol ar waith i sicrhau bod yr holl waith partneriaeth sy'n cael ei wneud, ei gydlynu neu ei ariannu gan yr awdurdod lleol yn cadw at safonau diogelu uchel*
- *bod polisiau, gweithdrefnau a threfniadau adrodd priodol yn gysylltiedig ag ymyriadau corfforol a thynnu allan o wersi*
- *mynd ar drywydd pryderon a godwyd gan randdeiliaid, gan gynnwys rhieni a gofawyr, staff a disgyblion darparwyr y mae'n gyfrifol amdanynt"*

Derbyniwyd eu casgliadau ar drefniadau diogelu yr Awdurdod:

"Mae'r pennaeth addysg a'i uwch dim rheolaethol yn ymgymryd â'u rôl statudol i amddiffyn a diogelu plant yn rymus ac effeithiol ac mae arweinwyr perthnasol ar bob lefel yn deall eu rolau a'u cyfrifoldebau. Ceir trefn gadarn i gyfarfodydd a fforymau strategol a gweithredol sy'n ymwneud â materion diogelu. Mae cynrychiolaeth y gwasanaethau addysg yn y prosesau hyn ac fel rhan o'r Panel Rhiantu Corfforaethol yn gyson a dylanwadol. Mae arweinwyr ar bob lefel wedi datblygu cyd-ddealltwriaeth gyda swyddogion cyfatebol yn y gwasanaethau plant. O ganlyniad, maent yn cydweithio'n ddeallus a chynhyrchiol er budd plant yr awdurdod.

"Mae'r polisi diogelu corfforaethol yn briodol ac mae'r adran Gwasanaethau Addysg yn darparu polisi diogelu safonol buddiol ar gyfer ysgolion ynghyd a nifer fawr o bolisiau a chanllawiau perthnasol eraill. Rhoddir arweiniad clir a chefnogaeth werthfawr a buddiol i benaethiaid ac i bersonau dynodedig ysgolion gan swyddogion perthnasol megis y swyddog dynodedig ar gyfer diogelu mewn addysg. Mae trefniadau hyfforddiant i staff ysgolion ar bob lefel, gan gynnwys i lywodraethwyr, yn gadarn. Mae penaethiaid ysgolion yn croesawu datblygiadau diweddar lle mae'r swyddog dynodedig yn ymweld i wirio ansawdd a herio trefniadau diogelu eu hysgolion. Mae hyn wedi cael effaith gadarnhaol ar gryfhau y diwylliant o ddiogelu ar draws ysgolion Gwynedd.

"Mae ansawdd gweithredu Rhan 5 o Weithdrefnau Diogelu Cymru, pan mae honiadau yn erbyn staff proffesiynol, yn hynod gadarn ac yn drylwyr iawn. Mae'r gefnogaeth a'r her a roddir i ysgolion gan adrannau eraill o'r awdurdod ar faterion diogelu a iechyd a diogelwch yn werthfawr ac effeithiol. Mae hyn yn cynnwys arweiniad clir gan yr adrannau eiddo a phersonél ar faterion penodol ac asesiadau risg. Fodd bynnag nid yw'r awdurdod wedi ystyried risg yn ddigon gofalus ar gyfer yr hybiau cynhwysiad. Mae trefniadau recriwtio diogel yn gadarn a chyson."

Yn ychwanegol i hynny, yn dilyn arestio y troseddwr, mae cyswllt rheolaidd wedi bod gyda'r corff rheoleiddio a chynhaliwyd cyfarfod gyda hwy ym mis Rhagfyr 2023. Yn dilyn y cyfarfod, derbyniwyd y sylwadau canlynol gan yr arolygwr:

"Gwerthfawrogwn y manylder y bu i chwi drafod gyda ni, gan gynnwys y camau a gymerwyd i sicrhau lles a diogelwch disgyblion a staff a threfniadau arweinyddiaeth a llywodraethu dros dro. Mae'n amlwg eich bod wedi ymateb yn ddiymdroi i'r mater dyrys yma. Gwyddwn bod eich ymateb yn cynnwys camau brys dros y tymor byr, camau cynhwysfawr dros y tymor canolig a chamau mwy strategol gyda'r bwriad o gynnig sefydlogrwydd tymor hir."

Yn dilyn cyhoeddi Cyfiawnder Trwy ein Dewrder rhoddwyd gwahoddiad i Estyn ail ymweld gyda'r Cyngor, y tro hwn i edrych ar drefniadau diogelu yn unig. Roedd Estyn ac Arolygaeth Gofal Cymru (CIW) hefyd yn awyddus i gynnal arolygiad yn y maes hwn, ac roeddem yn falch pan y bu i'r ddau gorff benderfynu cynnal archwiliad manwl Diogelu ar y cyd yn Nhachwedd eleni. Roedd hwn yn archwiliad hynod o fanwl a thrwyadl gan arbenigwyr cenedlaethol yn y maes Diogelu gan y ddau sefydliad. Rydym yn disgwyl cyhoeddi eu hadroddiad yn gynnar yn 2026.

2.4 – Adolygiadau Estyn mewn Ysgolion penodol

Yn unol â'r trefniadau Arolygu Cenedlaethol gan Estyn, mae pob ysgol yn derbyn archwiliad llawn ar raglen gylchol oddeutu 5 mlynedd. Dros gyfnod COVID-19 bu'n rhaid atal y drefn hon ar draws y wlad. Ers ail gychwyn y drefn, mae 51 o Ysgolion Gwynedd wedi derbyn Archwiliad llawn sy'n cynnwys edrych ar y trefniadau Diogelu gan ddilyn proses gyffelyb i'r un a amlinellir uchod.

Bu i bob un o'r ysgolion hyn gyrraedd y safonau diogelu disgwylidig.

2.5– Ymchwiliad i ddigwyddiadau yn 2019 sydd wedi bod yn destun sylw gan y wasg

Yn ystod yr achos llys bu cyfeiriad at ddigwyddiadau penodol yn 2019. Cafodd y digwyddiadau hyn wedi cael cryn sylw yn y wasg hefyd. Fel sydd eisoes wedi ei nodi, bu i amserlen a chylch gorchwyl y CPR gael ei ymestyn cryn dipyn ers i Jan Pickles ddod i gyfarfod gyda Aelodau'r Cyngor cyn haf 2024. Yn sgil hynny, ac yn wyneb diddordeb cyhoeddus yn y materion penodol hyn, bu i'r Cyngor wedi gomisiynu Ymchwiliad Annibynnol i'r materion penodol hyn er mwyn gallu dod i gasgliadau yn gynt nag amserlen y CPR.

Mae'r gwaith hwn eisoes wedi ei gynnal gan Genevieve Woods, sy'n fargyfreithiwr yn Raymond Buildings, Llundain. Mae hi'n arbenigo mewn ymchwiliadau o'r fath ac wedi cydweithio gyda Jan Pickles yn y gorffennol ar faterion fel hyn. Mae ganddi arbenigedd a phrofiad helaeth o weithio ar faterion diogelu yn ogystal â gweithredu ymchwiliadau annibynnol.

Bu iddi gael ei chomisiynu i gynnal ymchwiliad cwbl annibynnol ac nid i gynrychioli y Cyngor.

Bwriad yr Ymchwiliad Annibynnol yw sefydlu holl gamau ffeithiol y digwyddiadau dan sylw, ystyried eu harwyddocâd a pherthnasedd, penderfynu a ddilynydd gweithdrefnau cydnabyddedig, a weithredwyd yn briodol o dan yr amgylchiadau, a oedd camau pellach i'r Cyngor eu hystyried ac a oes gwersi i'w dysgu.

Cwblhawyd y gwaith a bu i gopi o'r adroddiad llawn gael ei ddarparu i'r CPR ac mae'r argymhellion a gyflwynwyd gan yr ymchwilydd wedi ei drosglwyddo i raglen waith y Bwrdd Ymateb.

Beth arall sydd angen ei gyflawni er mwyn cwrdd â'n amcanion?

2.6 – Trefniadau Diogelu Ysgolion

Adeg llunio'r Cynllun hwn yn wreiddiol roedd ein hadnodd staffio presennol yn caniatáu i ni gynnal Ymweliadau Monitro Trefniadau Diogelu gan y Swyddog Diogelu Arweiniol ym phob ysgol unigol bob yn ail flwyddyn. Nid ydym yn ymwybodol o Awdurdodau eraill sy'n gwneud hyn yn y modd yma, ond rydym yn credu fod yr ymweliadau hyn yn werthfawr, ac yn cynnig cefnogaeth i ysgolion unigol sicrhau fod eu trefniadau diogelu yn ddigonol ac i gynnig cefnogaeth gyffredinol iddynt yn y maes hanfodol hwn.

Daethpwyd i'r farn y byddai'n ychwanegu mwy o werth petai modd cynyddu amllder yr ymweliadau hyn a'u bod yn digwydd pob blwyddyn ym mhob ysgol. Rydym felly wedi buddsoddi i gynyddu'r adnodd staffio sydd gennym yn yr Adran Addysg er mwyn gallu cyflawni hyn a chryfhau ein strwythur cefnogol i ysgolion. Rydym wrthi'n buddsoddi yn y Tim Llesiant a Diogelu Addysg unwaith yn rhagor er mwyn gallu cynnig mwy fyth o gefnogaeth a her i ysgolion ar faterion Diogelu.

2.7 – Ymchwiliad Craffu i Drefniadau Diogelu Mewn Ysgolion

Mae gan ein trefniadau Craffu rôl hanfodol i'w chware fel rhan o drefniadau llywodraethiant ffurfiol y Cyngor ac o ystyried difrifoldeb y sefyllfa sy'n ein hwynebu mae'n gwbl briodol i ni fod yn gwneud gwaith craffu yn y maes hwn.

Ychwanegwyd yr eitem 'Trefniadau Diogelu mewn Ysgolion' fel eitem ychwanegol i raglen waith blyneddol y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar ôl y gweithdy blyneddol ar gais yr aelodau craffu a cafodd y mater ei graffu yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 18 Gorffennaf 2024. Yn dilyn hynny trafodwyd y posibilrwydd o gynnal Grŵp Tasg a Gorffen neu Ymchwiliad Craffu i'r maes. Daethpwyd i'r casgliad y dylid cynnal trafodaeth bellach ar 5 Medi 2024 lle mynegwyd dymuniad gan yr aelodau oedd yn bresennol i fod yn gwirio a chadarnhau fod trefniadau diogelu mor dynn a phosib o fewn ein ysgolion.

Bu i'r briff ar gyfer yr Ymchwiliad Craffu yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ym mis Chwefror 2025 – ([Briff - Ymchwiliad trefniadau diogelu mewn ysgolion.pdf](#).)

Y prif gwestiwn sy'n cael ei ystyried yw - *'A yw trefniadau diogelu yn ysgolion y sir yn briodol ac yn cael eu gweithredu'n gyson?'*

2.8 – Mewnbwn gan y Comisiynydd Plant

Yn dilyn trafodaethau rhwng y Comisiynydd Plant, swyddogion ac Aelodau Cabinet yng Ngorffennaf 2024 ac yn Nhachwedd 2024, ac yna cyfarfod pellach rhwng y Prif Weithredwr a'r Comisiynydd ar y 9fed o Ragfyr, gwahoddwyd y Comisiynydd i roi mewnbwn i'n Cynllun Ymateb ac i fod yn rhan o'r drefn i fonitro ein cynnydd ar y gwahanol ffrydiau gwaith.

Mae'r drafodaeth honno'n parhau ac yn drafodaeth gadarnhaol.

Rydym wedi datgan ein hawydd i gydweithio'n agored a chadarnhaol gyda'r Comisiynydd a'i swyddogion ac yn rydym yn gwerthfawrogi'r cyfleon i gael trafodaethau adeiladol gyda nhw a derbyn eu mewnbwn arbenigol a phrofiadol mewn meysydd fel hyn.

Erbyn hyn wrth gwrs mae Comisiynydd y Plant bellach yn sylwedydd ar ein Bwrdd Ymateb ac yn darparu her ac arweiniad gwerthfawr wrth i ni weithredu y Cynllun hwn.

2.9 Ymholiadau Adran 47 a Rhan 5 o'r Gweithdrefnau Diogelu Cymru

Mae Gweithdrefnau Diogelu Rhan 5 yng Nghymru yn cael eu hadolygu yn genedlaethol ar hyn o bryd. Argymhellir yn adroddiad Cyfiawnder Trwy ein Dewrder fod Llywodraeth Cymru yn sicrhau fod y gweithdrefnau newydd yn ei wneud yn ofynnol i lais y plentyn yn cael ei ystyried hyd yn oed os nad plentyn sydd wedi gwneud y datgeliad. Rydym eisoes yn gweithredu hyn a byddwn yn ei gynnwys yn y Polisi Llais y Plentyn sydd i'w fabwysiadu yn 2026.

Byddwn yn sicrhau fod awdurdodau lleol eraill yn mynychu cyfarfodydd ffurfiol Adran 47 a Rhan 5 os yn berthnasol i blentyn o'u hardal, a sicrhau presenoldeb Cadeirydd Llywodraethwyr neu lywodraethwr wedi ei ddirprwyo ar ei ran/ rhan pan fo'n ymwneud â disgybl neu aelod staff o ysgol.

Rydym hefyd wedi cyflwyno mesurau i sicrhau nad yw penderfyniadau ar gyfeiriadau yn disgyn ar unigolyn a byddwn hefyd yn peilota prosesau newydd ar gyfer cyfeiriadau yn ymwneud ag unigolion mewn safle ymddiriedaeth a'r cam cyntaf fydd ymestyn allan i asiantaethau eraill – Heddlu Gogledd Cymru yn benodol, i ystyried ymarferoldeb ac adnoddau sydd eu hangen i wneud hyn.

Argymhellir fod trefniadau aml-asiantaeth i drafod cyfeiriadau cyn dod i benderfyniad ar gyfer unigolion mewn rolau ymddiriedaeth. Mae'r argymhelliad yn ymwneud â hyn yn benodol i'r Llywodraeth a nes bydd newid cenedlaethol wedi ei wneud, bydd ein gwasanaethau Plant yn ei beilota ac mewn trafodaethau â'r asiantaethau eraill ar hyn o bryd.

Rydym eisoes wedi cyflwyno newidiadau i weithdrefnau trafodaethau Rhan 5 fel bod holl wybodaeth ar gofnodion plentyn yn cael ei adolygu wrth asesu eu risg a bregusrwydd.

Pan fo datgeliad neu bryderon am unigolion mewn "position of trust", rydym eisoes wedi cryfhau yr angen i asesu 'addasrwydd i weithio gyda phlant'.

2.10 - Pryderon lefel Isel

Mae angen cryfhau a safoni'r broses o adrodd ar bryderon lefel isel, sef pryderon nad ydynt yn cyrraedd trothwy diogelu neu amddiffyn plant, ar draws ein gwasanaethau. Mae canllawiau 'Keeping Children Safe in Education' yn ei gwneud yn ofynnol i ysgolion yn Lloegr ddatblygu a gweithredu Polisi Pryderon Lefel Isel ('Adult Conduct of Concerns Policy'). Un o argymhellion Adroddiad Cyfiawnder Trwy ein Dewrder yw y dylai Llywodraeth Cymru ystyried gwneud hynny'n ofynnol i ysgolion yng Nghymru hefyd.

Tra bod y mater hwn yn cael ei ystyried ar lefel genedlaethol, ac yn hytrach na disgwyl am newid, bydd y Cyngor yn datblygu system ganolog i sicrhau bod cofnodion yn cael eu cadw gan Adnoddau Dynol o unrhyw aelod o staff sydd wedi bod yn destun pryderon o dan Rhan 5. Bydd y pryderon hyn yn cael eu nodi'n glir ar gofnodion adnoddau dynol yr unigolyn, gyda mecanwaith fflagio priodol i sicrhau bod y pryderon yn cael eu hadnabod a'u hystyried. Gan fod rhai aelodau staff yn tueddu symud rhwng siroedd cyfagos, byddwn yn archwilio'r posibilrwydd o rannu'r wybodaeth hon gyda'r awdurdodau lleol hynny hyd nes y bydd canllawiau cenedlaethol ar waith.

Bydd cyfarwyddiadau clir yn cael eu datblygu i gyd-fynd â'r drefn hon, er mwyn sicrhau eglurder ynghylch cyfrifoldebau, rôl a'r trefniadau gweithredu.

2.11 - Dysgu o'r adroddiad Cyfiawnder Trwy ein Dewrder

Rydym wrthi yn creu fersiwn electroneg o'r ffurflen gyfeirio a fydd yn cael ei hyrwyddo. Rydym yn ceisio ei wneud yn hygyrch a hawdd i unrhyw un ei ffeindio yn ddirwystr. Rydym hefyd yn hyrwyddo diwylliant agored tra yn delio â chyfeiriadau ac yn fodlon derbyn gwybodaeth dros y ffon yn hytrach na aros am lenwi ffurflen cyn ymdrin â'r mater. Byddwn yn annog hyblygrwydd wrth drafod trothwyon.

2.12 - Cydweithredu / cyfathrebu

Byddwn yn gwella perthynas weithio a chyswllt y Cyngor yn ganolog gydag ysgolion, gan sicrhau gwell cyfathrebu a chydweithio rhwng gwasanaethau plant ac addysg yn ogystal. Mae'r Tim Diogelu a Lles Addysg wedi bod yn gam sylweddol i'r cyfeiriad cywir yn hyn o beth.

Ffrwd waith 3 – Hyfforddiant a Pholisïau

Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yn hyn?

3.1 – Hyfforddiant a pholisïau Diogelu

Ers arestio'r troseddwr, mae cynnydd sylweddol wedi'i wneud i gryfhau trefniadau diogelu. Mae'r Polisi Diogelu Corfforaethol wedi'i adolygu a'i ddiweddarau i adlewyrchu newidiadau deddfwriaethol a chanllawiau cenedlaethol, gan sicrhau bod egwyddorion diogelu yn cael eu gwreiddio ar draws pob adran. Yn ogystal, mae pecynnau hyfforddiant diwygiedig wedi'u darparu i holl staff, gan gynnwys modiwlau gorfodol ar amddiffyn plant, diogelu oedolion, camdriniaeth ddomestig ac atal caethwasiaeth fodern. Mae'r trefniadau hyn yn cael eu goruchwyllo gan y Panel Strategol Diogelu a'r Grŵp Gweithredol, gan ddarparu sicrwydd bod safonau diogelu yn cael eu cynnal a'u gwella'n barhaus, ac erbyn hyn mae holl Adrannau'r Cyngor yn adrodd ar lefelau cwblhau hyfforddiant mandadol yn eu cyfarfodydd herio a chefnogi perfformiad.

Er mwyn sicrhau bod egwyddorion diogelu wedi'u gwreiddio ar draws y Cyngor, rydym wedi sefydlu proses archwilio mewnol i asesu lefel ymwybyddiaeth y gweithlu. Mae'r archwiliad hwn yn cynnwys arolygon staff, cyfweiliadau sampl a gwirio cydymffurfiaeth â hyfforddiant gorfodol. Bydd y canlyniadau'n cael eu dadansoddi i nodi bylchau gwybodaeth a blaenoriaethau hyfforddiant pellach. Yn ogystal, bydd yr archwiliad yn mesur effeithiolrwydd y polisïau presennol ac yn darparu tystiolaeth o welliant parhaus. Mae'r gwaith hwn yn rhan hanfodol o'n hymrwymiad i ddiogelu, gan sicrhau bod pob aelod o'r gweithlu yn deall eu cyfrifoldebau ac yn gweithredu'n brydlon i amddiffyn plant ac oedolion.

Yn ogystal â darparu pecynnau hyfforddiant diwygiedig, rydym wedi sefydlu proses adolygu barhaus i sicrhau bod hyfforddiant diogelu mewn ysgolion yn gyfredol ac yn adlewyrchu'r arferion gorau. Mae hyn yn cynnwys monitro cydymffurfiaeth, dadansoddi data cwblhau hyfforddiant, ac adolygu cynnwys modiwlau yn rheolaidd i ymateb i newidiadau deddfwriaethol neu argymhellion cenedlaethol. Mae adborth gan ysgolion a phartneriaid yn cael ei gasglu'n systematig i wella ansawdd a pherthnasedd y hyfforddiant. Bydd y broses hon yn sicrhau bod pob aelod staff yn meddu ar y wybodaeth a'r sgiliau angenrheidiol i ddiogelu plant yn effeithiol.

3.2 - Ymchwiliad i drefniadau ymdrin â cheisiadau dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth

Yn sgil y nifer eithriadol o geisiadau rhyddid gwybodaeth a dderbyniwyd yn sgil yr achos eithriadol yma (yn bennaf gan y wasg) ni lwyddwyd i ateb popeth o fewn y terfynau amser arferol. Roedd angen ystyried y cheisiadau yma i gyd yn unol â'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth. Golygai hyn adolygu y wybodaeth ac ystyried os oedd angen gweithredu eithriadau i sicrhau e.e nad oedd data personol unigolion neu faterion amddiffyn plant yn cael ei ryddhau yn amhriodol. Bu i ni ateb pob cais ac un ai rhyddhau'r wybodaeth, os oedd yn briodol gwneud hynny, neu weithredu eithriad statudol priodol.

Er mwyn sicrhau tryloywder a chydymffurfiaeth, cynhaliwyd archwiliad gwirfoddol gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (ICO) ar ein trefniadau ymateb i geisiadau FOI. Mae'r adroddiad archwiliad bellach wedi'i dderbyn a nodwyd *'lefel resymol o sicrwydd bod prosesau a gweithdrefnau ar waith ac yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth (FOI). Mae'r archwiliad wedi nodi rhywfaint o gyfle i wella'r trefniadau presennol i leihau'r risg o beidio â chydymffurfio â'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth (FOIA)'*. Mae lefel yma o sicrwydd yn sgorio ail o 4 haen o lefelau sicrwydd (Uchel, Rhesymol, Cyfyngedig, Cyfyngedig lawn).

Rydym wedi mabwysiadu cynllun gweithredu i ymateb i'w hargymhellion, gan gynnwys:

- Cryfhau prosesau monitro i sicrhau ymatebion o fewn y terfynau amser.
- Adolygu a gloywi canllawiau mewnol ar ddefnyddio eithriadau.
- Darparu hyfforddiant ychwanegol i staff ar egwyddorion FOI a diogelu data.

Bydd cynnydd yn cael ei fonitro'n rheolaidd ac yn cael ei adrodd i'r Panel Strategol a'r Pwyllgor Craffu i sicrhau gwelliant parhaus.

Beth sydd arall sydd angen ei wneud i gwrdd â'r amcanion?

3.3 - Polisiâu a hyfforddiant Canu'r Gloch

Mae gwaith sylweddol wedi'i wneud i adolygu ac atgyfnerthu'r Polisi Canu'r Gloch a'r trefniadau hyfforddiant cysylltiedig. Mae fersiwn newydd o'r polisi bellach wedi'i lunio gan y grŵp tasg, gyda mewnbwn gan y Gwasanaeth Cyfreithiol, Adnoddau Dynol ac Archwilio Mewnol. Mae'r camau nesaf yn cynnwys ymgynghori â'r undebau, cyflwyno i'r Tîm Rheoli Corfforaethol, ac yna cyflwyno i'r Cyngor Llawn ar gyfer cymeradwyaeth derfynol. Ar ôl hynny, bydd rhaglen codi ymwybyddiaeth yn cael ei gweithredu, gan gynnwys hyfforddiant gorfodol i reolwyr a modiwl e-ddysgu newydd i staff. Yn ogystal, mae gwaith parhaus i asesu budd comisiynu cwmni allanol arbenigol i gefnogi'r Cyngor gyda gweithredu'r polisi. Mae'r rhaglen waith hefyd yn cynnwys cynllun i gomisiynu system gofnodi a monitro newydd ar gyfer gweithredu'r polisi, gan sicrhau tryloywder a chysondeb. Bydd y trefniadau hyn yn cryfhau diwylliant agored a diogel lle gall staff godi pryderon heb ofn, gan adlewyrchu'r argymhellion a nodwyd yn yr adroddiadau blaenorol.

Gan mai polisi y Cyngor fel cyflogwr yw hwn o dan amodau cyflogaeth staff, byddwn hefyd yn sicrhau fod ein cyfundrefnau ar gyfer adrodd am bryderon gan Aelodau yn glir a chadarn a'u bod yn cynnig llwybr diogel a chyfrinachol. Byddwn hefyd yn sicrhau fod y cyfundrefnau hyn yn cael lle blaenllaw yn ein rhaglen anwytho a hyfforddi Aelodau fel bod pawb yn deall sut a phryd i'w defnyddio.

3.4 – Hyfforddiant “grooming”

Ymhellach i rhan 1.7 o'r cynllun hwn sy'n nodi fod hyfforddiant Diogelu wedi ei addasu i gynnwys darn ar “grooming”, byddwn yn darparu rhaglen hyfforddi “grooming” i staff Adrannau Plant ac Addysg, gan gynnwys staff gweinyddol a chyfleusterau mewn ysgolion ac Aelodau etholedig perthnasol, ar sut mae troseddwy'r rhyw yn gweithredu ac yn defnyddio “grooming”.

Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu pecyn priodol gan nad yw hyfforddiant sydd eisoes ar gael i'w brynu yn cyfarch gofynion Cyfiawnder Trwy ein Dewrder fel ag y mae.

3.4 - Goruchwyliaeth

Nododd adroddiad 'Cyfiawnder trwy ein Dewrder' y bydd angen i Lywodraeth Cymru adolygu trefniadau Llywodraethu mewn ysgolion yng Nghymru gan gynnwys sicrhau bod Swyddogion Dynodedig Diogelu (SDD)a'u dirprwyon yn derbyn goruchwyliaeth allanol gan Weithwyr Cymdeithasol cymwys. Ar hyn o bryd mae'r Tîm Diogelu a Lles yn Adran Addysg yn darparu gwybodaeth, cyngor a chefnogaeth i'r SDD mewn ysgolion ledled Gwynedd ac mae'r trefniant hwn yn unigryw i'r sir gyda'r Rheolwr Tîm mewn cysylltiad parhaus â thîm amddiffyn plant Gwynedd. Gyda bron i gant o SDD mewn ysgolion (heb gynnwys dirprwy SDDau), bydd angen sicrhau adnoddau ychwanegol i weithredu'r argymhelliad hwn yn effeithiol – bydd hyn yn cael ei drafod ymhellach ar lefel rhanbarthol a chenedlaethol yn gyntaf i sicrhau dealltwriaeth a chyd-ymateb i'r disgwiliad hwn.

Ffrwd waith 4 – Llywodraethiant mewn Ysgolion

Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yn hyn?

4.1 Cefnogi Llywodraethwyr Ysgolion Gwynedd

Mae'r gyfundrefn Addysg sy'n bodoli ar hyn o bryd yn rhoi'r cyfrifoldeb ar Gyrff Llywodraethol (fel endid ar wahân i Adrannau Addysg Llywodraeth leol) i fod yn gyfrifol am bob ysgol unigol. Mae'r Cyrff hyn yn gyfuniad o Lywodraethwyr sy'n cynrychioli rhanddeiliaid amrywiol mewn ysgolion ac maent yn swyddogaethau gwirfoddol.

Er mwyn cefnogi Llywodraethwyr i gyflawni eu rôl mae trefniadau mewn lle i ddarparu hyfforddiant a chefnogaeth. Mae'r trefniadau hyn yn aml yn deillio ganllawiau cenedlaethol a'r hyfforddiant wedi bod yn cael ei ddarparu ar sail rhanbarthol.

Rydym eisoes yn darparu y canlynol i gefnogi Llywodraethwyr:

- Sicrhau bod holl aelodau corff llywodraethol yn meddu ar DBS dilys.
- Hyfforddiant diogelu i lywodraethwyr yn eu hysgolion.
- Darparu hyfforddiant diogelu penodol i Gadeiryddion a PDD ar gyrff llywodraethu.
- Rhaglen hyfforddiant mandadol ar gyfer llywodraethwyr yn weithredol ar draws y sir.
- Cyngor a chefnogaeth barhaus ar gael i gyrff llywodraethu drwy'r Swyddog Cefnogi Addysg Cynorthwyol.
- Cefnogaeth ac arweiniad i glercod llywodraethwyr, gan gynnwys camu mewn yn uniongyrchol i glercio yn Ysgol Friars i sefydlogi trefniadau.
- Wedi cyhoeddi a rhannu llawlyfr newydd i lywodraethwyr, gan sicrhau cysondeb a safonau clir ar draws ysgolion

Mae'r gyfundrefn genedlaethol yn rhoi baich a chyfrifoldebau sylweddol ar y Cyrff Llywodraethol ac yn aml iawn mae cyflawni'r rôl yn hynod heriol, yn arbennig ar sail wirfoddol am ychydig oriau yma ac acw. Mae amrediad eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau yn eang a heriol gan gynnwys materion cyllid, staffio, adeiladau, safon addysg ayb. Mae Llywodraethwyr hefyd yn wynebu, ac yn cofleidio, yr her o hyrwyddo disgyblion i fod yn ddinasyddion cyflawn a iach, hyrwyddo priodoldeb a thegwch tuag at bawb, gan gynnwys cyflwyno'r Cwricwlwm Addysg Cydberthnasedd a Rhyw newydd yn llwyddiannus.

Credwn fod angen trafodaeth genedlaethol ar addasrwydd y gyfundrefn bresennol a'r baich sy'n cael ei osod ar ysgwyddau Llywodraethwyr, ac rydym wedi ysgrifennu at Lywodraeth Cymru yn gofyn iddynt ystyried hynny a nodi ein amrywiol rhwystredigaethau gyda'r drefn bresennol.

Ers hynny, mae Llywodraeth Cymru wedi cychwyn adolygiad o drefniadau Llywodraethu mewn ysgolion.

4.2 Adolygiad o'r ymateb i adroddiad gan Banel Cwynion Annibynnol yn 2019

Yn 2019 cynhaliwyd Panel Cwynion Annibynnol yn unol â'r drefn o gwynion mewn ysgolion, i ystyried cwynion yn erbyn y Corff Llywodraethol Ysgol Friars.

Mewn ymateb, cynhaliwyd Ymchwiliad Annibynnol i'r modd yr ymatebwyd i'r argymhellion yn Adroddiad y Panel Cwynion Annibynnol. Prif ddiben y comisiwn oedd asesu a ymatebodd yr Ysgol, y Corff Llywodraethu a'r Cyngor yn ddigonol ac yn briodol i ganfyddiadau Adroddiad y Panel Cwynion.

Cwblhawyd y gwaith hwn yng ngwanwyn ac mae'r argymhellion a gyflwynwyd gan yr ymchwilydd wedi ei drosglwyddo i raglen waith y Bwrdd Ymateb.

Beth arall sydd ei angen er mwyn cwrdd â'n amcanion?

4.3 Ymateb a gweithredu unrhyw ddiwygiadau i drefniadau llywodraethu ysgolion

Rydym yn aros yn eiddgar am ganlyniad adolygiad Llywodraeth Cymru i drefniadau llywodraethu mewn ysgolion, ond yn y cyfamser mae angen i ni sicrhau ein bod yn cynnig yr hyfforddiant a chefnogaeth gorau posib i lywodraethwyr ein holl ysgolion i gyflawni eu dyletswyddau heriol ac eang, ac felly byddwn yn newid ein trefniadau presennol er mwyn ceisio sicrhau fod y gwirfoddolwyr hyn yn teimlo'n hyderus i gyflawni eu rôl ac yn derbyn y gefnogaeth briodol.

Mae'r hyn yr ydym eisoes yn fwriadu ei weithredu i'w cefnogi yn cynnwys datblygu a darparu arweiniad pellach i glercod ar flaenoriaethu materion, amserlennu a chynnwys papurau llywodraethu; adolygu'r ystod o hyfforddiant presennol a nodi ffyrdd amgen neu fwy hyblyg o'i gyflwyno i sicrhau bod pob llywodraethwr yn cael mynediad amserol; ac ystyried creu pwl o glercod llawn amser, fyddai'n gwasanaethu'r ysgolion yn ôl yr angen ac yn darparu cefnogaeth annibynnol a phroffesiynol, gan gryfhau llywodraethu ar draws y sir.

Ffrwd Gwaith 5 - Grym Rhesymol

Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yn hyn?

5.1 Arferion a hyfforddiant grym rhesymol

Yn yr achos hwn roedd y troseddwr yn gweithredu yn groes i bolisi ysgolion ynglŷn â ffilmio digwyddiadau lle bu defnyddio arferion cyfyngol. Mae gan yr awdurdod bolisi enghreifftiol i ysgolion a disgwylir iddynt fabwysiadu'r polisi hwn. Mae'r polisi grym rhesymol ysgolion unigol yn cael eu gwirio mewn ymweliadau ansawdd gan y Tîm Diogelu ac mae hyfforddiant hefyd yn gael ei ddarparu i Ysgolion gan y gwasanaeth cynhwysiad. Penodwyd Swyddog Diogelu a Llesiant ychwanegol i'r Tîm yn ddiweddar er mwyn gallu cyflawni ymweliadau ansawdd blynyddol.

Beth arall sydd angen ei gyflawni er mwyn cwrdd â'n amcanion?

5.2 Cysoni ymarferion a hyfforddiant grym rhesymol

Bydd yr awdurdod yn parhau i adolygu cynnwys y polisi i adlewyrchu yr hyn y bydd y Llywodraeth yn ei gyhoeddi fel atodiad ac yn cyfathrebu unrhyw newid perthnasol i'r ysgolion a'r cyrff llywodraethol.

Yn bresennol mae dau fath o hyfforddiant defnydd grym rhesymol yn cael ei gynnig drwy wasanaethau gwahanol ac mae gwaith yn mynd rhagddo i unioni rhain i sicrhau dulliau sy'n gyson sefydlog ar draws ein gwasanaethau. Bydd hyn yn digwydd ochr yn ochr a'r gwaith o wella dealltwriaeth staff a dysgwyr o'r defnydd o Rym Rhesymol.

Bydd yr awdurdod yn sefydlu briff a chomisiynu cwmni allanol i werthuso'r polisi presennol, trefniadau hyfforddiant, cefnogaeth ysgolion, cefnogaeth disgyblion a dulliau monitro cydymffurfiaeth. Mae Gweithgor Addysg/Diogelu/ADY wedi ei sefydlu i arwain a hwyluso'r gweithredu fydd yn deillio o'r gwerthusiad hwn.

Ffrwd Gwaith 6 – Cynllunio ac Ymateb i Argyfwng

Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yn hyn?

6.1 Ymateb i argyfwng mewn ysgolion

Darparwyd hyfforddiant delio a sefyllfa o argyfwng i holl Ysgol Gwynedd yn 2024, wedi ei drefnu gan Bartneriaeth Cynllunio Argyfwng Gogledd Cymru ar gyfer sefyllfaoedd o argyfwng megis tân, damwain neu drywanu

Fodd bynnag, yn yr achos hwn, roedd yn argyfwng diogelu ac yn ymwneud â Rheolwr y Safle, y Pennaeth, sef yr unigolyn a fyddai'n arferol yn cymryd rheolaeth o sefyllfa o argyfwng yn yr ysgol.

Mae canllawiau tymor byr wedi rhannu gydag ysgolion a llywodraethwyr yn eu hatgoffa o drefniadau ac i atgyfnerthu negeseuon y dylid ffonio 999 ar unwaith os oes achos o argyfwng. Fodd bynnag byddwn yn rhoi trefniadau mwy cadarn mewn lle fel bod pawb yn ymwybodol o'u cyfrifoldeb mewn sefyllfa fel hyn.

Beth arall sydd angen ei gyflawni er mwyn cwrdd â'n amcanion?

6.2 Adolygu trefniadau cynllunio argyfwng yn gorfforaethol

Mae cynlluniau ymateb i argyfwng yn seiliedig ar reolwr safle yn rheoli'r sefyllfa – yn cymryd rheolaeth a chyfarwyddo eraill er mwyn diogelu plant / staff / y cyhoedd. Mae angen i ni fod yn adolygu'r gweithdrefnau hyn ar gyfer sefyllfaoedd pan fo'r rheolwr safle (neu Y Pennaeth ei hun fel yn yr achos hwn) yw'r un sydd yn achosi y perygl / argyfwng.

Er mwyn cryfhau ein gallu i ymateb yn effeithiol i argyfyngau diogelu, bydd y ffrydiau gwaith newydd yn canolbwyntio ar greu trefniadau cadarn ar gyfer cynllunio, cydlynu a gweithredu mewn sefyllfaoedd brys. Bydd hyn yn cynnwys datblygu protocolau clir i ymateb i hyn mewn argyfwng diogelu er mwyn gwarchod dioddefwyr, diogelu tystiolaeth a rheoli'r troseddwr honedig.

Gall hyn fod yn berthnasol i safleoedd yn ehangach na ysgolion wrth gwrs, megis cartrefi gofal neu ganolfan hamdden ac mae'n hanfodol fod cynlluniau argyfwng ar draws y Cyngor yn ymateb i hynny.

Ffrwd waith 7 – Cefnogi a sefydlogi Ysgol Friars

Beth sydd wedi ei gyflawni hyd yn hyn?

7.1 - Cynllun Cefnogi'r Ysgol

Yn dilyn arestio y troseddwr ar y 6ed o Fedi rhoddwyd cefnogaeth sydyn ac ymatebol i'r ysgol, ac fe fabwysiadwyd Cynllun Cefnogi Ysgol oedd yn cynnwys arweiniad allanol beirniadol. O fis Hydref 2023 tan Mawrth 2024, penodwyd Sarah Sutton fel ffrind beirniadol i'r Pennaeth mewn Gofal, tra penodwyd Margaret Davies er mwyn cefnogi'r Dirprwy Bennaeth Lles.

Er mwyn cefnogi'r ysgol a lles y staff drwy'r cyfnod heriol hwn, mae Arweinydd Tîm Ymgynghorwyr Adnoddau Dynol a Phennaeth Cynorthwyl yr Adran Addysg sydd â chyfrifoldeb am gefnogi'r sector uwchradd, yn darparu goruchwyliaeth a chefnogaeth weithredol.

Yn ogystal, mae athro sydd phrofiad sylweddol yn maes cynhwysiad a oedd dan yn ddiweddar iawn yn gweithio mewn Ysgol Uwchradd arall o fewn y Sir yn cynnig cymorth pellach rhwng tri a phedwar diwrnod yr wythnos.

Ers Medi 2023 mae'r Adran Addysg wedi darparu cymorth ac adnodd diwyo i'r Ysgol, sy'n cynnwys cyfraniad ac arbenigedd holl staff yr Adran Addysg, gan sicrhau sefydlogrwydd a chefnogaeth cyson ar gyfer adferiad Ysgol Friars. Rhoddwyd cefnogaeth i adolygu eu polisïau diogelu ac mae polisïau newydd wedi eu mabwysiadu gan yr ysgol.

Mae swyddogion o'r Adran Addysg wedi bod yn cyfarfod cynrychiolwyr yr Undebau yn rheolaidd hefyd, gan gymryd y cyfle i wrando ar bryderon a cheisio rhannu gwybodaeth amserol gyda hwy.

7.2 - Diwygio'r Corff Llywodraethol

Yn dilyn dedfrydu y troseddwr yn mis Mai 2024, bu i'r Cyngor adolygu aelodaeth yr Awdurdod ar y Corff Llywodraethol gan gynnwys penodi pedwar Aelod ar ran yr Awdurdod.

Yn ogystal, bu i aelodau eraill ymadael a bellach mae 14 allan o 19 aelod o'r Corff Llywodraethu yn newydd i'w rôl, gyda Chadeirydd newydd wedi ei phenodi.

Mae cefnogaeth barhaus yn cael ei roi gan Swyddogion yn yr Adran Addysg er mwyn hyfforddi a chynnig cefnogaeth ymarferol i lywodraethwyr newydd yr Ysgol.

Yr Awdurdod sydd yn darparu cefnogaeth clericio i'r Corff Llywodraethol bellach.

7.3 - Newidiadau i'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth

Mae Uwch Dîm Arweinyddiaeth yr Ysgol wedi gweld newidiadau sylweddol ers i'r troseddwr gael ei arestio. Yn ogystal â charchariad y troseddwr, mae aelodau eraill o'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi gadael eu rolau ac mae Tîm gwbl newydd bellach mewn lle .

Mae cyfrifoldebau y Swyddog Dynodedig Diogelu a oedd yn rhan o'r Uwch Dîm Arwain hefyd wedi ei drosglwyddo i aelod gwahanol o staff.

Bu i'r Ysgol dderbyn goruchwyliaeth gan Margaret Davies, sy'n bennaeth profiadol ac ar y pryd yn bennaeth ar ysgol mewn sir arall.

7.4 - Penodiad Pennaeth Dros Dro

Ar ôl heriau recriwtio sylweddol, penodwyd Lynne Hardcastle yn Bennaeth dros dro i ddarparu arweinyddiaeth yn y cyfnod rhwng Tachwedd a diwedd Rhagfyr 2024, yn y lle cyntaf.

Penodwyd Margaret Davies yn Bennaeth i'r ysgol am 4 tymor o Pasg 2025 tan Awst 2026. Bydd y cyfnod estynedig yn y rôl yn cyfle i sefydlogi'r ysgol ac adolygu y trefniadau gweithredu yn drwyadl. Bydd hefyd yn rhoi cyfle i gefnogi staff am gyfnod estynedig ac yn rhoi ffydd i'r rhieni fod yr ysgol o dan arweinyddiaeth newydd profiadol sydd â chefnidir cryf hefyd yn y maes diogelu.

Beth arall sydd angen ei gyflawni er mwyn cwrdd â'n amcanion?

7.5 – Penodi Pennaeth Parhaol newydd

Hyd yma nid yw'r Llywodraethwyr wedi gallu Penodi Pennaeth Parhaol newydd i'r Ysgol a dyma pam fod trefniadau dros dro wedi eu gweithredu. Bydd penodiad Margaret Davies hyd diwedd Tymor yr Haf 2026 yn rhoi cyfle i'r ysgol sefydlogi a chychwyn ar bennod newydd.

Bydd yr ysgol yn cychwyn ar broses recriwtio ar gyfer penodi Pennaeth parhaol newydd yn fuan yn 2026.

7.6 – Comisiwn i edrych ar drefniadau gweithredol yn yr ysgol

Wrth i'r Corff Llywodraethu newydd sefydlu eu hunain, ac wrth i'r Pennaeth dros dro gael cyfle i adolygu hol drefniadau'r ysgol, byddwn fel Cyngor yn eu cefnogi i gynnal darn o waith i gymharu trefniadau gweithredu Ysgol Friars gyda'r trefniadau gweithredol yng ngweddill ysgolion y sir gan geisio adnabod gwahaniaethau er mwyn ystyried os oes newidiadau gweithredol sydd angen eu cyflawni.

Bwriedir i'r gwaith hwn gael ei gyflawni ar y cyd rhwng y Corff Llywodraethol newydd a'r Adran Addysg.

7. Ymchwiliadau Pellach

Angen cwblhau y rhan hwn wedi sefydlu pa ymchwiliadau pellach i'w comisiynu yn Ionawr 2026.

Yn y man byddwn yn derbyn casgliadau yr ymchwiliadau uchod a byddwn angen gweithredu ar yr amrywiol gasgliadau ac argymhellion. Bydd yr hyn fydd yn ddisgwyliedig ohonom yn ddibynnol ar y casgliadau a'r argymhellion hynny ac felly byddwn angen adolygu y rhan yma o'r Cynllun Ymateb hwn yn dilyn derbyn yr adroddiadau dan sylw.

Rydym wedi datgan yn glir o'r cychwyn y byddwn yn cofleidio'r holl argymhellion o bob ymchwiliad ac yn eu gweithredu'n llawn ac yn ddi-oed, ac mae'n briodol i ni ail ddatgan hynny yma.

8. Perchnogaeth a threfniadau llywodraethu'r Cynllun

Cabinet y Cyngor sydd yn comisiynu'r Cynllun Ymateb hwn.

Mabwysiadwyd y Cynllun Ymateb gan y Cabinet ar 21 Ionawr 2025 ac yn dilyn hynny sefydlwyd Bwrdd Ymateb penodol i gydlynu a sicrhau cynnydd priodol ac amserol. Gwahoddwyd nifer o gyrff allanol i fod yn rhan o'r Bwrdd a phenodwyd Gadeirydd annibynnol ac chyfarfu'r Bwrdd Ymateb am y tro cyntaf mis Mawrth 2025.

Cadeirir y Bwrdd Ymateb gan yr Athro Sally Holland, cyn Gomisiynydd y Plant, sydd â'r cefndir a phrofiad perthnasol i alluogi herio'r cyflawni a'r gweithredu. Mae nifer o sylwedyddion ar y Bwrdd ymateb gan gynnwys Estyn, Arolygaeth Gofal Cymru, Llywodraeth Cymru, Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru a'r Comisiynydd Plant.

Mae Cadeirydd y Bwrdd Ymateb yn adrodd i Cabinet yn chwarterol ac i'w gadarnhau yn y Cylch Gorchwyl y cyfeirir ato uchod.

Mae rôl i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a'r Pwyllgor Craffu Gofal hefyd i graffu'r cynnydd a'r cyflawni (yn ogystal â chyflawni'r Ymchwiliad Craffu a nodir yn rhan 2.7).

Bydd angen adolygu cynnwys y Cynllun hwn yn rheolaidd ac wrth i'r sefyllfa ddatblygu. Mae hwn yn gynllun byw, ac mae'n anorfod y bydd yn newid wrth i ni symud o'r cam ymchwilio a dysgu i'r cyfnod adfer.

Mae'n anorfod y bydd cynnydd yn anodd i'w fesur gan y bydd nifer o faterion yn agored i farn bersonol. Un ffon fesur fydd cyflawni yr holl gamau unigol a adnabuwyd yn Ffrydiau Gwaith y cynllun ac mae cynllun gweithredu cynhwysfawr a manwl i'w olrhain sydd a dros 200 o dasgau a gweithredoedd i gyflawni amcanion y cynllun hwn. Mae'r Bwrdd hefyd wedi cytuno ar gyfres o fesurau effaith, gan gynnwys monitro barn pobl ifanc, rhieni a staff ynghylch effeithiolrwydd diogelu mewn ysgolion yn rheolaidd. Fodd bynnag, mae angen cydnabod y bydd cyflawni hyn oll yn broses hirdymor a byddwn yn ymrwymo i wneud hynny, doed a ddêl.

9. Cynllun cyfathrebu

Cyn cyhoeddi Cyfiawnder Trwy ein Dewrder ym mis Tachwedd 2025 roedd cyfyngiadau ar allu'r Cyngor i gyfathrebu gwybodaeth yn llawn rhag amharu ar waith yr adolygwyr annibynnol. Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad, mae modd bellach i'r Cyngor rannu llawer mwy o wybodaeth am y gwaith o addasu a chryfhau ein trefniadau mewn ymateb i'r canfyddiadau a'r argymhellion. Er hyn, mae'n bwysig nodi fod rhaid parhau i droedio'n ofalus gyda'r materion hynny sydd ynghlwm ag achosion unigol plant a/neu oedolion neu'n faterion Adnoddau Dynol.

Mae'r Cynllun Cyfathrebu gwreiddiol – a oedd yn cynnwys cyfres o is-gynlluniau i gyfathrebu gwybodaeth i ran-ddeiliaid allweddol – wedi ei gwblhau. Bellach, mae'r gwaith wedi dechrau i greu Cynllun Cyfathrebu newydd fydd yn seiliedig ar y ffrydiau gwaith yn y Cynllun Ymateb diwygiedig.

Yn ogystal, mae tudalen gwe wedi ei sefydlu fel bod unrhyw ddatganiadau a gwybodaeth berthnasol yn cael ei gadw mewn un lle - www.gwynedd.llyw.cymru/ymatebidroseddau